

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 507/2019-49

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 3. marca 2020 v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a zo sudcov Rastislava Kaššáka a Miloša Maďara prerokoval prijatú ústavnú sťažnosť sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej advokátskou kanceláriou BUŽEK & TEREM advokáti s. r. o., Mariánska 12, Bratislava, v mene ktorej koná konateľ a advokát JUDr. Andrej Terem, vo veci namietaného porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Prievidza v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 144/2013 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDAKOVANÉ] na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Prievidza v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 144/2013 p o r u š e n é b o l i .

2. Okresnému súdu Prievidza prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 144/2013 konal bez zbytočných prietáhov.

3. [REDAKOVANÉ] priznáva finančné zadost'učinenie v sume 3 000 € (slovom tritisíc eur), ktoré je Okresný súd Prievidza povinný jej vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Okresný súd Prievidza je povinný uhradiť [REDAKOVANÉ] trovy konania v sume 640,65 € (slovom šesťstoštyridsať eur a šesťdesiatpäť centov) na účet jej právneho zástupcu advokátskej kancelárie BUŽEK & TEREM advokáti s. r. o., Mariánska 12, Bratislava, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutého konania a sťažnostná argumentácia

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. I. ÚS 507/2019-20 z 3. decembra 2019 prijal podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 46 ods.1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Prievidza v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 144/2013 (ďalej len „napadnuté konanie“).

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľka je žalobkyňou v konaní o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov, ktoré sa začalo podaním návrhu (žaloby) 22. októbra 2013. Sťažovateľka vo svojej ústavnej sťažnosti podrobne opísala časový priebeh napadnutého konania, ktoré je podľa jej názoru poznačené opakovanou nečinnosťou vo veci konajúceho súdu. Neefektívny a nesústredený postup okresného súdu v napadnutom konaní vidí v opakovanom zrušení riadne nariadených pojednávanií bez relevantného odôvodnenia, v spôsobe zvoleného dokazovania formou vypracovania znaleckého posudku, ktoré muselo byť pre účely napadnutého konania dopĺňané, ako aj vo veľkých časových odstupoch medzi jednotlivými procesnými úkonmi okresného súdu.

2.1 Sťažovateľka ďalej v ústavnej sťažnosti uviedla, že vo svojich písomných podaniach aj priamo na pojednávaniach opakovane formulovala žiadosť, aby okresný súd postupoval v napadnutom konaní bez zbytočných prietáhov, avšak bezvýsledne. Dňa 27. februára 2019 podala sťažnosť predsedovi okresného súdu podľa § 62 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Predseda okresného súdu vo svojej odpovedi z 8. marca 2019 uviedol, že predmetná vec je na okresnom súde vedená ako vec reštančná a s obsahom spisu sa už viackrát oboznamoval, okresný súd vo veci síce koná, ale dochádza k dekoncentracii konania a časovým odstupom medzi jednotlivými úkonmi okresného súdu.

Okresný súd sa podľa názoru sťažovateľky „... *s touto vecou nevysporiadava tak, ako je to jeho povinnosťou a ako to účastník konania oprávnene očakáva. Doterajšie konanie súdu vykazuje závažné procesné aj hmotnoprávne pochybenia, a spôsob, akým je konanie vedené aj znaky obštrukcie a zaujatosti súdu voči jednému účastníkovi konania – Sťažovateľke, ktorá sa musí vysporadúvať s opakovane nariadenými úkonmi a neefektívnym postupom súdu...*

...Okresný súd ani po uskutočnení 9 pojednávanií, vypočutí množstva svedkov vrátane rodinných príslušníkov i osôb, ktoré neboli v manželstve zúčastnené, Okresným súdom zabezpečených znaleckých posudkov, odborných vyjadreniach, a tiež znaleckom posudku, ktorý si dala vypracovať samotná Sťažovateľka, ani po šiestich rokoch konania vo veci meritórne nerozhodol...“.

3. Na základe už uvedených skutočností sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie rozhodol nálezom, v ktorom vysloví, že jej základné právo podľa čl. 46 ods. 1, čl. 48 ods. 2 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru porušené boli a prikáže okresnému súdu v napadnutom konaní konať. *Súčasne sa domáha priznania finančného zadosťučinenia v sume 12 000 € a náhrady trov konania.*

II.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľky

4. V súvislosti s oznámením ústavného súdu o prijatí ústavnej sťažnosti sťažovateľky na ďalšie konanie a výzvou ústavného súdu na vyjadrenie sa k obsahu ústavnej sťažnosti zaujal okresný súd stanovisko podaním sp. zn. Spr 1450/19 zo 17. januára 2020, ktoré bolo ústavnému súdu doručené 20. januára 2020. Súčasťou vyjadrenia okresného súdu bol aj chronologický prehľad procesných úkonov uskutočnených v napadnutom konaní.

4.1 Predseda okresného súdu uviedol, že v napadnutom konaní okresný súd konal, avšak dochádzalo k dekoncentracii jeho úkonov a časovým odstupom medzi jeho jednotlivými úkonmi. Podľa názoru predsedu okresného súdu *„dekoncentrovaný bol predovšetkým postup sťažovateľky, ktorá svoj návrh na vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov opakovane na pojednávaniach v roku 2016, 2017 a 2019, ktoré súd pripravil tak, aby na nich vo veci rozhodol, dopĺňala o ďalšie tvrdenia, návrhy na dokazovania a návrhy na vyporiadanie. V žiadnom prípade nešlo o také prostriedky procesného útoku, ktoré by nemohla urobiť už v roku 2013, keď podávala návrh na vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov...*

...Hlavnou príčinou toho, že vec doteraz nebola skončená bolo to, že sťažovateľka podala návrh na vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva tak, že tento návrh bol neúplný. Pôvodne žiadala vyporiadať rodinný dom, byt, motorové vozidlo a podiel na obchodnej spoločnosti, pričom v rozpore so svojimi procesnými povinnosťami uviedla, že nemôže vylúčiť aj ďalší majetok. Súd konal tak, aby odstránil rozpory v tvrdeniach strán, priebežne pojednával a nariadil znalecké dokazovanie. Ako správne uviedla sťažovateľka v podaní adresovanom súdu 13.6.2016, súd je povinný vyporiadať celú masu

bezpodielového spoluvlastníctva manželov, ak jednotlivé položky boli navrhnuté na vyporiadanie kedykoľvek v priebehu konania. Postupné navrhovanie predmetov vyporiadania stranami, predovšetkým sťažovateľkou, však potom musí byť pri posudzovaní dĺžky konania zohľadnené...

... Okrem toho nemožno súhlasiť s tvrdením sťažovateľky, že konania o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov sú jednoduché. Ide o zložité, komplexné konania, v ktorých sa súd musí vyporiadať s množstvom rozporných tvrdení strán. Súd sa v tomto konaní musel vyporiadať s nadobudnutím nehnuteľností do bezpodielového spoluvlastníctva manželov, ktoré bolo medzi stranami sporné...

... Súd v konaní rovnako postupoval vo vzťahu k všetkým navrhnutým predmetom vyporiadania, ako sťažovateľkou tak aj žalovaným, ako boli účastníkmi postupne a nekoncentrovane navrhované. Ak súd akceptoval žiadosť o odročenie u jedného účastníka, následne ospravedlnenie akceptoval aj na opačnej strane tak, aby nedošlo k porušeniu ich procesných práv a vo veci sa postupovalo efektívne. Odročené pojednávania boli nariaďované bez neprimeraného časového odstupu. Dĺžka konania je daná aj sporným vymedzením predmetu bezpodielového spoluvlastníctva manželov, nezhodou účastníkov čo je predmetom vyporiadania. Preto celková dĺžka konania zodpovedá náročnosti a zložitosti veci ako aj vzájomnému vzťahu účastníkov, ktorý sa prejavuje v ich procesných návrhoch

... Ako už bolo predsedom súdu uvedené už pri vybavovaní sťažnosti sťažovateľky z 8.3.2019 súd vo veci konal, no dochádzalo k dekoncentracii jeho úkonov a časovým odstupom medzi jeho jednotlivými úkonmi. Táto dekoncentrácia však nebola hlavnou príčinou toho, že vec nebola do podania ústavnej sťažnosti sťažovateľky rozhodnutá.“

4.2 Zároveň predseda okresného súdu vyslovil súhlas s upustením od ústneho prejednania ústavnej sťažnosti (§ 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde).

5. Sťažovateľka prostredníctvom svojho právneho zástupcu na výzvu ústavného súdu reagovala na vyjadrenie okresného súdu replikou, ktorá bola ústavnému súdu doručená 29. januára 2020.

5.1 Sťažovateľka vo svojom vyjadrení uviedla skutočnosti vyplývajúce už z obsahu samotnej ústavnej sťažnosti, pričom obsiahlo reagovala a rozporovala jednotlivé body

vyjadrenia predsedu okresného súdu. Zdôraznila, že nesúhlasí s tvrdením okresného súdu, ktorý „... ju výhradne robí zodpovednou za prieťahy v konaní argumentujúc, že nepodala kompletný návrh na vyporiadanie v roku 2013...“.

5.2 Tvrdenia okresného súdu sťažovateľka považuje za zovšeobecňujúce a ultimatívne, svedčiace o absolútnej argumentačnej núdzi vo vecnej rovine na strane okresného súdu v konaní o ústavnej sťažnosti.

„... Súd na žiadnom mieste vo svojom vyjadrení neuvádza, v akom konkrétnom rozsahu malo konanie sťažovateľky prispieť k prieťahom ani aká je príčinná súvislosť medzi konkrétnym konaním sťažovateľky a odložením nejakého úkonu súdu či vzniknutým prieťahom. Sťažovateľka sa domnieva, že žiadny z jej návrhov dokazovanie negatívne neovplyvnil; presne naopak, jej návrhy vychádzali práve z už vykonaného dokazovania. Návrhy účastníka, ak vychádzajú z doterajšieho dokazovania, nemôžu predlžovať konanie. Tvrdenia súdu preto zostávajú vo všeobecnej, neoveriteľnej rovine a sú preto irelevantné...“

... Prieťahy v tomto konaní v žiadnom prípade nemožno pripočítat' na vrub sťažovateľky (so súdom riadne spolupracovala, preberala poštu, platila preddavky na trovy konania, pojednávaní sa zúčastňovala aj v období po ťažkom pôrode a keď došla a v priebehu konania uplatňovala svoje procesné práva výlučne v prípadoch, kedy to bolo nevyhnutné, a nie svojvoľne), ani zložitosti či komplikovanosti veci...“

... Podľa sťažovateľky súd nielen že nedôsledne, ale vôbec neuplatnil prostriedky pre účinné vedenie konania, ktoré mu poskytoval OSP, ako aj CSP od 01.07.2016. Súd de facto vôbec nekonal v čase od polovice roka 2014 do polovice roka 2016, kedy sa naňho vzťahovalo ustanovenie § 100 ods. 1 OSP podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prerokovaná a rozhodnutá“. V uvedenom období mal súd povinnosť odstraňovať rozpory účastníkov, zisťovať a ustáliť masu BSM (nielen nariadiť znalecké dokazovanie), a to aj bez konkrétnych návrhov účastníkov. Vyporiadanie BSM je rutinnou agendou každého súdu a súd by mal vedieť, ako vo veci postupovať. Ak by bol súd počas spomínaných 2 rokov nečinnosti aktívne konal, podľa názoru sťažovateľky mohlo byť konanie skončené ešte za účinnosti OSP...“

5.3 Sťažovateľka zároveň vo svojom stanovisku vyslovila súhlas s upustením od ústneho pojednania ústavnej sťažnosti.

6. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou, stanoviskami účastníkov konania, ako aj s obsahom spisu dospel k záveru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

III.

Právomoc ústavného súdu a ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu

7. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práva alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom stanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

8. Sťažovateľka sa svojou ústavnou sťažnosťou domáhala vyslovenia porušenia jej základného práva podľa čl. 46 ods. 1, čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

9. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

10. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov...

11. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom.

12. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS105/07, IV. ÚS 90/2010).

13. Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním vecí na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím (m. m. IV. ÚS 221/04).

14. Základnou povinnosťou súdu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník konania obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

15. Táto povinnosť súdu do 1. júla 2016 vyplývala z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazoval, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 prvej vety OSP, v zmysle ktorej len čo sa konanie začalo, postupoval v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá. Povinnosť súdu a sudcu konať bez prietáhov podľa právnej úpravy účinnej od 1. júla 2016 je *expresis verbis* zakotvená ako základný princíp civilného sporového konania v čl. 17 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb.

16. Povinnosť súdu konať bez prietáhov explicitne vyplýva od 1. júla 2016 z § 157 ods. 1 CSP, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania, z § 153 CSP o sudcovskej koncentrácii konania, ďalej z § 168 § 172 CSP o predbežnom prejednaní – sporu a následkoch neprítomnosti strán aj z § 179 ods. 1 CSP, podľa ktorého pojednávanie vedie súd tak, aby sa mohlo rozhodnúť spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania a účel tohto zákona, alebo z § 183 ods. 1 prvej vety CSP, podľa ktorej pojednávanie sa môže odročiť len z dôležitých dôvodov.

16.1 Ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou pripomína, že nielen nečinnosť, ale aj nesprávna a neefektívna (nesústredená) činnosť všeobecného súdu môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov (napr. IV. ÚS 22/02, III. ÚS 103/09).

IV.

Vyhodnotenie postupu okresného súdu v napadnutom konaní

17. Napadnuté konanie sa začalo na okresnom súde podaním návrhu sťažovateľky na vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov 22. októbra 2013 a prebiehalo plynule, okresný súd vykonával procesné úkony potrebné k príprave pojednávania. Prvé pojednávanie vo veci sa uskutočnilo 22. marca 2014 (výsluch strán sporu, návrhy na dokazovanie), ďalej 30. apríla 2014 (uskutočnenie výsluchu svedkov) a 11. júna 2014 (návrh na vykonanie znaleckého dokazovania), teda z ústavnoprávneho hľadiska v primeranom časovom rámci.

17.1 Ďalší priebeh napadnutého konania bol poznačený prietáhmi v súvislosti s nariadeným znaleckým dokazovaním na účel zistenia hodnoty nehnuteľností patriacich do bezpodielového spoluvlastníctva manželov a hodnoty obchodného podielu (nariadenie znaleckého dokazovania 27. novembra 2014, prevzatie súdneho spisu znalcom 8. augusta 2015, vyhotovenie znaleckého posudku 13. októbra 2015).

17.2 Ústavný súd konštatuje obdobie opakovanej bezdôvodnej nečinnosti okresného súdu, v ktorom okresný súd síce vykonával jednoduché procesné úkony (rozhodnutie o uložení povinnosti zložiť preddavok na trovy znaleckého dokazovania, rozhodnutie o priznaní odmeny znalcovi, o náhrade za poskytnutie listín a pod.), neuskutočnil však žiadny úkon smerujúci k riadnemu prejednaniu veci a vydaniu meritórneho rozhodnutia (od 11. júna 2014 do 11. mája 2016, od 22. marca 2017 do 27. februára 2019).

17.3 Ústavný súd vyhodnotil postup okresného súdu ako nesústreďený vo viacerých fázach napadnutého konania:

- nariadenie a uskutočnenie pojednávania bez dôsledného dodržania postupu podľa § 181 ods. 2 a 4 CSP, odročenie pojednávania postupom okresného súdu bez dodržania podmienok podľa § 183 CSP (29. januára 2014, 19. apríla 2017, 27. februára 2019);
- nesprávne uvedenie adresy právneho zástupcu sťažovateľky po zmene jeho sídla, v dôsledku čoho nebolo riadne a včas doručené predvolanie právneho zástupcovi sťažovateľky na miestnu ohliadku nehnuteľnosti v rámci nariadeného znaleckého dokazovania (20. marca 2018 a 4. apríla 2018);
- doručovanie znaleckého posudku Ing. Tuchyňu č. 108/2018 sporovým stranám s vadami (nesprávne označenie nehnuteľnosti, jej vlastníkov, nezodpovedanie otázok súdu), ktoré si vyžiadalo jeho vrátenie znalcovi na účel odstránenia nedostatkov a chýb až na základe sťažnosti sťažovateľky (predloženie posudku súdnym znalcom 20. apríla 2018, doručovanie znaleckého posudku sporovým stranám 4. júna 2018, sťažnosť sťažovateľky a námietky proti znaleckému posudku 20. júna 2018, nový znalecký posudok predložený 2. apríla 2019);
- nariadenie termínu pojednávania na 10. apríl 2019, ktorý bol vopred uvedený a oznámený okresnému súdu právny zástupcom sťažovateľky ako deň, keď sa nebude zdržiavať na území Slovenskej republiky;
- predbežné právne posúdenie veci oznámené okresným súdom na pojednávani 22. marca 2017, následne bolo právne posúdenie okresným súdom zmenené, daná skutočnosť bola oznámená sporovým stranám mimo pojednávania 27. marca 2019.

17.4 Predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení sp. zn. Spr 1450/19 zo 17. januára 2020, uviedol, že „... sťažovateľka ako žalobkyňa podala neúplný návrh a viackrát ho rozširovala v priebehu konania, znemožnila to, aby bolo vo veci, či už v roku 2016, 2017 alebo 2019 rozhodnuté. Súd pri odročeniach pojednávaní, na ktorých bola vec pripravená na rozhodnutie postupoval tak, že vyhovel návrhom sťažovateľky na vykonanie ďalších, do týchto pojednávaní nenavrnutých dôkazov...“.

17.5 Ústavný súd k tomu uvádza, že okresný súd mal v podstatnej časti napadnutého konania postupovať striktné v súlade so zásadami koncentrácie konania (§ 153 – § 154 CSP). Samotný význam koncentrácie konania spočíva v čo najvčasnejšom získaní podkladu pre určenie predmetu dokazovania s tým, že možná budúca modifikácia predmetu dokazovania sa eliminuje len na nevyhnutné a nepredvídateľné zmeny alebo na zmeny, ktoré vstúdu z výsledkov vykonaného dokazovania.

17.6 Podľa názoru ústavného súdu výrazne vybočujúci z rámca zásad rýchlosti a hospodárnosti (§157 CSP) sa javí postup súdu a jeho spôsob vedenia súdneho konania, pri ktorom okresný súd po vykonaní rozsiahleho znaleckého dokazovania nariadil pojednávanie (14. máj 2019) a pripravil ho na účel rozhodnutia vo veci s následným odročením na základe nového návrhu sťažovateľky (návrh na vypořádanie majetku dosiaľ nezahrnutého do masy BSM) predloženého jej právnym zástupcom na pojednávaní bez predchádzajúceho oboznámenia druhej strany či konajúceho súdu.

17.7 Ústavný súd konštatuje, že okresný súd náležite nevyužil nástroje, ktoré mu od 1. júla 2016 poskytuje nový procesný kódex (§ 153 CSP – sudcovská koncentrácia konania, § 179 ods. 2 CSP – pokus o vyriešenie sporu zmierom, dôsledný postup súdu podľa § 181 ods. 2 CSP), čo v konečnom dôsledku viedlo k predĺženiu napadnutého konania (konanie na súde prvej inštancie bolo ukončené vyhlásením rozsudku č. k. 9 C 144/2013-1341 z 9. januára 2020).

17.8 Overením aktuálneho stavu napadnutého konania ústavný súd zistil, že proti rozsudku okresného súdu č. k. 9 C 144/2013-1341 z 9. januára 2020 podal žalovaný 28. januára 2020 odvolanie, o ktorom bude rozhodovať Krajský súd v Trenčíne.

V.

Záverý ústavného súdu

V.1 K namietanému porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 1 ústavy a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru

18. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prerokúvanej veci.

19. Pokiaľ ide o kritérium, ktorým je právna a faktická zložitost' veci, ústavný súd poukazuje na skutočnosť, že konanie o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov tvorí bežnú súčasť rozhodovacej činnosti všeobecných súdov, spravidla sa nevyznačuje osobitnou právnou zložitost'ou, môže však v určitých prípadoch byť náročnejšou vecou zo skutkového hľadiska. V posudzovanej veci sťažovateľky podľa názoru ústavného súdu možno konštatovať jej zvýšenú skutkovú zložitost', keďže predmet vyporiadania BSM nebol stranami sporu na začiatku napadnutého konania jednoznačne (presne a s určitost'ou) vymedzený. Na dĺžku napadnutého konania výrazne vplývala skutočnosť, že vo veci bolo potrebné vykonať viacero znaleckých dokazovaní (vzhľadom na rozpor v tvrdeniach sporových strán) a predložiť okrem znaleckých posudkov kontrolné znalecké posudky a odborné vyjadrenia (§ 207 CSP). Ústavný súd preto pri posudzovaní postupu okresného súdu v napadnutom konaní v súvislosti

s namietaným porušením základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. jej práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru prihliadol aj na zvýšenú skutkovú zložitost' veci.

20. Pri posudzovaní druhého kritéria, t. j. hodnotenia správania sa sťažovateľky v napadnutom konaní posúdením priebehu a uskutočňovania procesných úkonov ústavný súd konštatuje, že v správaní sťažovateľky vzhliadol určité okolnosti, ktoré čiastočne ovplyvnili dĺžku napadnutého konania, keďže okresný súd sa musel vysporiadať a reagovať na návrhy a procesné úkony sťažovateľky vrátane jej neúplných podaní. Tieto okolnosti ústavný súd preto zohľadnil pri rozhodovaní o výške priznaného finančného zadosťučinenia.

21. Ústavný súd poznamenáva, že v súlade s platnou judikatúrou ESLP sťažovateľovi nemôže byť vytýkané uplatnenie procesných prostriedkov (riadne a mimoriadne opravné prostriedky, námietka zaujatosti, zmena právneho zástupcu, návrhy na dokazovanie a pod.) ktoré mu na ochranu jeho práv poskytuje vnútroštátny právny poriadok. Nemožno však pričítať štátu zodpovednosť za prieťahy, ktoré v konaní vznikli v dôsledku nutnosti vysporiadať sa s takýmito návrhmi (rozsudok ESLP č. 52859/99 z 25. 5. 2004 Dostál proti Českej republike, § 220).

22. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, bol postup okresného súdu v napadnutom konaní.

22.1 Ústavný súd vo svojej predchádzajúcej judikatúre poukázal na to, že nielen nečinnosť, ale aj nesprávna činnosť štátneho orgánu (všeobecného súdu) môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov, ak činnosť štátneho orgánu nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa sťažovateľ obrátil na štátny orgán, aby o jeho veci rozhodol (obdobne napr. IV. ÚS 22/02, IV. ÚS 380/08, III. ÚS 103/09, I. ÚS 7/2011).

22.2 Ústavný súd konštatuje, že celková dĺžka napadnutého konania na jednom stupni všeobecného súdnictva v trvaní viac ako 6 rokov je už na prvý pohľad zjavne neprimeraná. Vyhodnotením procesných úkonov okresného súdu ústavný súd konštatuje, že niektoré z nich boli neefektívne (nariadenie znaleckého dokazovania vo vzťahu k hodnote nehnuteľnosti a následne odborné vyjadrenie v tej istej veci), čo sa v konečnom dôsledku prejavilo na dĺžke napadnutého konania.

22.3 Obdobne možno konštatovať nesústredený postup okresného súdu pri nariadovaní pojednávaní, ktoré nevedli k prerokovaniu veci relevantným spôsobom a boli odročené pri absencii dôležitého dôvodu (k tomu pozri bod 17.3 odôvodnenia nálezu).

22.4 Okresný súd v takmer celom konaní konal v príkrom rozpore s princípom procesnej ekonómie (čl. 17 CSP), ako aj v príkrom rozpore s arbitrárnym a koncentračným princípom (čl. 10 CSP). Neobvykle vysoký počet úkonov a vykonaných pojednávaní v tomto konaní [berúc do úvahy a zohľadniac návrhy sťažovateľky, ktoré boli modifikáciou pôvodného návrhu (žaloby) na vyporiadanie BSM], ale aj ich obsah, naznačuje nielen neefektívnosť jeho postupu vo veci, ale aj nesústredenú činnosť, ktorá prispela k neukončeniu sporu v primeraných lehotách.

22.5 Nemožno opomenúť ani tú skutočnosť, že okresný súd v písomnom vyhotovení rozsudku č. k. 9 C 144/2013-1341 z 9. januára 2020 nesprávne označil nehnuteľnosť, ktorá je predmetom vyporiadania BSM, a teda (hoci ide o zrejmu chybu v písaní) bude vyžadovať aktívny zásah konajúceho súdu (vydanie opravného uznesenia), čo si objektívne vyžiada nevyhnutný časový priestor.

23. Možno tak uzavrieť, že v napadnutom konaní pred okresným súdom (bod 17.2-3, 17.5-7 odôvodnenia nálezu) došlo k neprimeraným priet'ahom a bolo skutočne zasiahnuté do ústavne zaručeného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, takže podmienky zásahu ústavného súdu podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, tak ako boli uvedené, sú tu splnené (bod 1 výroku nálezu).

V.2 K namietanému porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 46 ods. 1 ústavy

24. Sťažovateľka v úvode, ako aj v petite ústavnej sťažnosti namieta porušenie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ktoré však v dôvodoch ústavnej sťažnosti bližšie nešpecifikuje.

25. V nadväznosti na túto skutočnosť ústavný súd pripomína, že vyslovenie porušenia základného práva čl. 46 ods. 1 ústavy v konaní, v ktorom je namietané prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, prichádza do úvahy iba v prípadoch, keď konanie trvá extrémne dlho. O taký prípad však v danej veci nejde a okrem toho chýbajú aj relevantné dôvody ústavnej sťažnosti vo vzťahu k tomuto ustanoveniu, t. j. k čl. 46 ods. 1 ústavy. Z uvedeného dôvodu ústavný súd v danej časti ústavnej sťažnosti nevyhovel (bod 5 výroku nálezu).

VI.

Prikázanie vo veci konať a priznanie primeraného finančného zadost'učinenia

26. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie základných práv podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

26.1 Podľa § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody sťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal.

27. Ústavný súd okrem vyslovenia porušenia práv sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu) vo výroku tohto nálezu v tomto štádiu konania prikázal okresnému súdu, aby vo veci konal bez zbytočných prietáhov. Reflektoval tak na skutočnosť, že hoci v čase rozhodovania ústavného súdu o ústavnej sťažnosti už bolo vo veci meritórne rozhodnuté rozsudkom č. k. 9 C 144/2013-1341 z 9. januára 2020 a napadnuté konanie sa presunulo do fázy vykonávania procesných úkonov smerujúcich k predloženiu súdneho spisu na rozhodovanie o odvolaní žalovaného súdu druhej inštancie (§ 373 – § 375 CSP, § 377 CSP), okresný súd v rámci svojich

dispozícií ešte nevykonal všetky kroky na dosiahnutie právnej istoty sťažovateľky, keďže konanie nie je ešte právoplatne skončené.

28. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

28.1 Podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže priznať sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, ak o to požiadal.

29. Sťažovateľka sa domáhala priznania finančného zadosťučinenia v sume 12 000 €. Svoj návrh na priznanie finančného zadosťučinenia zdôvodnila tým, že neefektívnou činnosťou okresného súdu sa po celú dobu trvania napadnutého konania nachádza v stave právnej neistoty. Podľa jej vyjadrenia *„je jej život neusporiadaný, poznamenaný permanentnou neistotou o jej budúcnosť a budúcnosť jej detí. Úsilie zvládať toto súdne konanie je pre sťažovateľku nielen veľmi psychicky náročné, ale stojí sťažovateľku čas aj nemalé finančné prostriedky (či už na zabezpečenie dôkazov alebo na právne zastúpenie)...*

...Právne postavenie sťažovateľky sťažuje aj jej faktická nerovná majetková situácia pomerovaná k majetkovým podmienkam a zabezpečeniu bývalého manžela. Benefity spoločne nadobudnutého majetku počas trvania manželstva užíva de facto výlučne bývalý manžel sťažovateľky už viac ako 8 rokov od rozvodu manželstva...“.

30. Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušenia základného práva (IV. ÚS 210/04). Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade priznanie primeraného finančného zadosťučinenia prichádza do úvahy, avšak suma požadovaná sťažovateľkou nie je primeraná okolnostiam prípadu. Pri určení finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym

súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na okolnosti prípadu.

31. S prihliadnutím na doterajšiu dĺžku konania okresného súdu vedeného pod sp. zn. 9C 144/2013, berúc do úvahy konkrétne okolnosti prejednávanej veci (bod 17 dôvodnenia nálezu) a správanie sa sťažovateľky ako sporovej strany, ako aj skutočnosť, že v čase rozhodovania ústavného súdu o ústavnej sťažnosti okresný súd už vo veci meritórne rozhodol a vykonáva procesné úkony smerujúce k predloženiu súdneho spisu na rozhodnutie o odvolaní žalovaného súdu druhej inštancie, ústavný súd považoval podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde za primerané finančné zadosťučinenie sumu 3 000 € (bod 3 a 5 výroku nálezu).

32. Podľa § 135 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd prizná sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, orgán verejnej moci, ktorý porušil základné práva a slobody sťažovateľa, je povinný sťažovateľovi priznané finančné zadosťučinenie zaplatiť do dvoch mesiacov od nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

32.1 Podľa § 135 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak ten, komu bolo uložené zaplatiť sťažovateľovi finančné zadosťučinenie, v lehote ustanovenej v odseku 1 priznané finančné zadosťučinenie sťažovateľovi nezaplatí, zvyšuje sa finančné zadosťučinenie priznané ústavným súdom o 5 % za každý aj začatý rok omeškania až do jeho zaplatenia.

VI.

Trovy konania

33. Ústavný súd napokon rozhodol aj o náhrade trov konania sťažovateľky (bod 4 výroku nálezu), ktoré jej vznikli v dôsledku jej právneho zastúpenia v konaní vedenom ústavným súdom. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

34. Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní trov konania vychádzal z priemernej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2018, ktorá bola vo výške 980 € a za I. polrok 2019, ktorá bola 1 062 €.

35. Ústavný súd priznal úhradu za tri úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia, podanie sťažnosti, replika sťažovateľky v súlade § 11 ods. 3 a § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) advokátskej kancelárii BUŽEK & TEREM advokáti s. r. o. Úhrada za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2019 (2 x 163,33 €) spolu s režijným paušálom (2 x 9,80 €) a úhrada za jeden úkon právnej služby vykonaný v roku 2020 (1 x 177 €) spolu s režijným paušálom (10,62 €) predstavuje sumu trov konania 533,88 €, ku ktorej je nutné pripočítať 20 % DPH, ktorej je právny zástupca sťažovateľky platiteľom (§ 18 ods. 3 vyhlášky), čo predstavuje sumu trov konania 640,65 €.

36. Priznanú úhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky advokátskej kancelárie BUŽEK & TEREM advokáti s. r. o. v lehote uvedenej v bode 3 výroku tohto nálezu (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP).

37. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 3. marca 2020

Jana Baricová
predsedníčka senátu